

Разграничение статусных позиций мужа и жены отражено в следующих паремиях: Men build houses, women build homes. Мужчины строят здания, женщины создают дом. Wife and children are bills of charges. Жена и дети – это счета для оплаты.

Отношения к браку сына и дочери также различны. Marry your son when you will, your daughter when you can. Жените сына, когда хотите, а дочь выдавайте замуж, когда можете.

Холостяки чувствуют свое преимущество над женатыми мужчинами, они просты и неприязнательны: Bachelor's fair: bread and cheese and kisses; Холостяки просты. Хлеб, сыр и поцелуй. We bachelors grin, but you married men laugh, till your hearts ache; Мы, холостяки, ухмыляемся, когда вы женатые смеетесь, пока ваши сердца не начнут болеть. С другой стороны: A lewd bachelor makes a jealous husband. Развратные холостяки становятся ревнивыми мужьями.

Общая оценка мужчины в британской ментальности несоизмеримо выше, чем женщины: A bad woman is worse than a bad man. Плохая женщина хуже плохого мужчины.

A man of straw is worth a woman of gold. Мужчина из соломы (соломенное чучело) достоин женщины из золота.

По сравнению с женщинами, мужчина – меньшее зло: Man, woman and devil are the three degrees of comparison. (Мужчина, женщина и дьявол – три степени сравнения).

Следует заключить, что традиционный образ женщины в британской культуре аксиологически полярен: с точки зрения мужчин, добродетель и хозяйственность женщины важнее привлекательности. Вместе с тем общеизвестно, что в патриархальной культуре молодость и красота – это товар и необходимое условие для удачного брака. В характере женщины подчеркиваются практичность и утилитарный подход к жизни. Английская паремиология отражает стереотипное представление о том, что женщина не должна получать образование.

Аксиология образа мужчины включает большее количество предпочтений и рекомендаций. Возраст для мужчины столь же значим, сколько и для женщины. Считается, что с возрастом мужчина становится мудрее, но вместе с тем физически слабее. А пожилые люди (как мужчины, так и женщины) – немощны и глупы. Признается, что мужчина без женщины – это полчеловека, а хорошая жена – это залог благополучия и счастья. Однако британский мужчина проявляет недоверие к своей жене, вербализованное в традициях “черного” английского юмора. Общая оценка мужчины в британской ментальности несоизмеримо выше, чем женщины.

Литература

Библия. Бытие / <http://www.jesuschrist.ru/bible/?b=1&c=1> Иванов А. Женщины-священники в Англиканской церкви в Англии. “Немецкая волна” / А. Иванов // <http://www.dwworld.de/dw/article/0,1564,1183197,00.html>. Книга Берешит / <http://toldot.ru/tora/library/humash/bereshit/bereshit/>. Муравьева М.Г. Охота на ведьм / М.Г. Муравьева // Словарь гендерных терминов // <http://www.owl.ru/gender/126.htm/>. Хилл К. Английская Библия и революция XVII века / К. Хилл. – М.: ИВИ РАН, 1998. – 490 с. *Cambridge Dictionary of American English*. – Cambridge: Cambridge University Press, Collins Cobuild English Dictionary for Advanced Learners. Glasgow: Harper Collins Publishers, 2001. – 1824 p. (CDE). Hunter J.E. Images of Women / J.E. Hunter // *Journal of Social Issues*. 1976. – № 32. – P. 95-99.

ХАЦЕР Г.О.

(Запорізький інститут економіки та інформаційних технологій)

РОЛЬ АФІКСАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ПРИ УТВОРЕННІ АНГЛОМОВНОЇ БАНКІВСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

У статті розглядається окремий вид засобів творення нових слів – афіксація. Виявляється місце афіксальних засобів при утворенні англомовної банківської термінології. Розкриваються їх особливості.

Ключові слова: англомовна банківська термінологія, афікси, дериват, продуктивність / непродуктивність, субстантивний дериват, лексикалізація, ад’єктивний дериват.

Хацер А.А. Роль аффиксальных средств при создании англоязычной банковской терминологии. В статье рассматривается отдельный вид способов создания новых слов – аффиксация. Выявляется место аффиксальных средств при создании англоязычной банковской терминологии. Раскрываются их особенности.

Ключевые слова: англоязычная банковская терминология, аффиксы, дериват, продуктивность / непродуктивность, субстантивный дериват, лексикализация, адъективный дериват.

Khatser G.O. The role of affixation in creation of English bank terminology. The article is dedicated to the certain type of new words creation, affixation. The place of affixation means in creation of English bank terminology is determined as well as their peculiarities.

Key words: English bank terminology, affixes, derivate, productivity / unproductiveness, substantive derivate, lexicalization, adjective derivate.

Мова – це певним чином організована структура, у якій відбуваються постійні внутрішні зміни, а тому „вміння будувати і розуміти нові лексичні похідні одиниці є невід’ємною частиною мовної компетенції” [Кубрякова 1981, с. 121]. Не є винятком і термінологія. Попри те, що в лексикологічних працях всебічно розглядаються структурно-семантичні особливості різних моделей, за допомогою яких формуються слова [Бондарчук 2000; Дзганія; Казак 2004 та ін.], умови, за яких відбувається цей процес, висвітлені недостатньо.

Метою дослідження є аналіз ролі афіксальних засобів при утворенні англomовної банківської термінології.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення таких завдань:

- узагальнити визначення поняття „дериват”;
- висвітлити суфіксально-префіксальні засоби утворення англomовної банківської термінології;
- розкрити особливості афіксальних засобів саме англomовної банківської термінології.

Об’єкт дослідження – англomовна банківська термінологія.

Предмет дослідження – афіксальні особливості утворення англomовної банківської термінології.

Дослідження лексичного корпусу термінології банківської справи виявило, що утворення похідних термінів посідає друге місце від загальної кількості проаналізованих одиниць місце після термінів-словосполучень. Процес афіксації включає префіксацію, суфіксацію та змішаний тип. У лінгвістиці він отримав назву „утворення слів” – спосіб творення слів за допомогою афіксів, які вступають у різні комбінації з кореневою морфемою [Разинкина 2005, с. 13]. Англійському словотворенню властиві:

- а) чіткість словотвірних зв’язків з розподілом на основу та афікс;
- б) відносно невелика кількість афіксів;
- в) брак варіювання словотвірних афіксів.

Слід відмітити, що власне термін „дериват” (похідне слово) різні лінгвісти розуміють по-різному. Одні з них включають до даного поняття всі вторинні номінативні одиниці, не дивлячись на те, яким способом вони були утворені. Другі застосовують його тільки для позначення афіксальних утворень. Ми дотримуємось останньої точки зору, розрізняючи похідні слова за типом афіксів, які застосовувалися для утворення нової лексичної одиниці. Саме завдяки афіксу термін включають до певної системи понять. Як писав І. І. Панько, „...в структурі терміна, утвореного шляхом афіксації, ...закладені основи структурної систематизації, які мають першочергове значення для термінології” [Малиновська 1994, с. 70].

Афікси, за допомогою яких відбувається формування слів, розрізняються за: а) за ступенем абстрагованості (деякі з них мають більш конкретні значення, ніж інші), яка створює умови для віднесення нового слова до певної лексико-семантичної групи слів; б) характером сполучення з основами. Наприклад, деякі суфікси об’єднуються тільки з окремими основами (-ant), а деякі – з безмежною їх кількістю (-er, -ing).

Серед класифікаційних ознак афіксів виділяють:

- оригінальні й запозичені;
- продуктивні й непродуктивні [Задорожний 2002, с. 107].

До непродуктивних відносять ті, за допомогою яких слова або зовсім не формуються, або ж утворюються в поодиноких випадках. Продуктивні афікси – це такі, які використовуються при формуванні нових слів саме в цей період часу. Але не слід плутати продуктивність з тією частотою, з якою вони з’являються в тексті. Деякі афікси можна зустріти дуже часто, хоча вони вже більше не застосовуються при творенні слів: -er, -ing, -ness, -ance, -ise, -ish, -y, -ed, -able, -hood, -doom, -th, -ful, -ly, -ous, -ent, -al та інші.

Розглядаючи афікси під кутом зору їх етимології, слід відмітити, що, незважаючи на велику кількість власних афіксів, в англійській мові широко застосовуються також запозичені, особливо романського походження. Характерною рисою власне-германських суфіксів -y, -less, -ful є те, що вони генетично чітко не закріплені за основами дієслів. Їх почали приєднувати до основ абстрактних іменників ще в староанглійський період. Віддієслівні прикметники з суфіксом -ful мають значення

„наявність якості”, яке повною мірою не пов’язане з його проявом. Історично корені даного суфікса сягають XV століття. Суфікс - *less* у негативному значенні „без чогось” з’являється в XVI столітті. Одним із найпродуктивніших суфіксів є - *у*, який зайняв провідне положення ще в староанглійський період. Його значення – „вмотивована дією якісна ознака”.

Банківська термінологія, що є об’єктом дослідження, постійно розвивається, поповнюючись новими термінами. Якщо порівнювати кількість префіксальних дериватів із суфіксальними, то останні переважають у банківському дискурсі. Крім цього, значна кількість належить до змішаного типу – префіксально-суфіксального.

Таким чином, для створення нових термінів банківської термінології властиве широке застосування суфіксальних засобів. Якщо взяти загальну кількість суфіксів, які функціонують в загальнолітературній мові, то кількість суфіксів банківської сфери дорівнює 47%. Найпродуктивнішими суфіксами виявилися такі: - *ing*; -*у*; -*tion*; -*er/or*; -*ment*; -*ise/-ize*. За походженням більш використовуваними для банківської термінології є суфікси з власне англійськими й латинськими коренями.

За значенням, що несуть суфікси англомовної банківської термінології, вони можуть бути різноманітними. Так, - *ing* утворює абстрактні іменники. Їх значення є процес, на який вказує основа: *leasing* (*to lease* – здавати в оренду) – лізинг – видача довгострокової оренди; *offering* (*to offer* – пропонувати) – процес надання пропозиції; *financing* (*finance* – фінанси) – фінансування; -*у* вказує на певну якість предмета, його спрямованість на певний об’єкт: *fiduciary* – траст-агент; *volatility* – непомітність; *subsidiary* – дочірнє підприємство. Утворює нейтральні прикметники та іменники; - *er/or* означає виконавця дії: *banker* – банкір (той, хто працює в банку); *investor* – інвестор (той, хто вкладає гроші); *manager* – менеджер (той, хто керує). Є основним головним агентивним суфіксом; - *ment* – значення перейшло з французької мови, де він використовується для творення абстрактних іменників, що визначають дію та її результат: *management* (*to manage* – керувати) – менеджмент; *agreement* (*to agree* – домовлятися) – договір; *investment* (*to invest* – вкладати гроші) – інвестування. Приєднуються до дієслів; -*ise/ize* – значення дії: *collateralize* – забезпечувати; *franchise* – франшиза. Утворюють дієслова від іменників; - *-tion* означає абстрактне поняття, що утворюється із процесу дії: *amortization* – амортизація; *collection* – збір (податковий). Додається до дієслова.

Головним змістовним навантаженням, яке несуть суфікси банківської термінології, виступають значення „якості предмета” та „абстрактності”: *factoring* – факторинг; *custody* – збереження.

Розглядаючи частини мови, створювані шляхом додавання суфіксів, бачимо, що у мові банківської справи домінують іменники. Домінування субстантивних суфіксальних дериватів є свідченням того, що даний тип утворень слугує найменуванням окремих професій (людей, які виконують певну дію), тенденцією до позначення дії, видів діяльності. Деривати-іменники банківської сфери формуються на основі дієслів і прикметників, рідше – іменників.

Крім поширених засобів творення термінів у мові банківської справи використовують елементи лексикалізації, що зводиться до вживання закінчення - *s*, за допомогою якого однину іменників змінюють на множину. У нашому випадку відбувається заміна значення слова та частини мови, якою вона є в тексті: *earning* – заробіток, *earnings* – прибуток, зароблені гроші; *intangible* (*Adj.*) – невловимий; *intangibles* (*N.*) – нематеріальні активи [Annual report 2003, p. 16, 19].

За енциклопедичними даними, в англійській мові нараховується приблизно 181 префікс. За М. М. Полюжним, їх кількість дорівнює 79 [Полюжин 1999, с. 57]. Для проведення дослідження автор керується інформацією, взятою з першого джерела.

У банківських звітах було виявлене центральне ядро з 54 одиниць. Широко представлені префікси, які означають: *re-* „повторна дія; знову”: *reallocation* – перерозподіл; *reinvestment* – реінвестування; *repurchase* – викуп; *sub-* „частина того, що називають мотивуючою основою; нижче ніж...”: *subcustodian* – молодший попечитель (банк, який несе відповідальність за збереження фінансових активів); 3) *out-* „більш ніж...; у більшій кількості від мотивуючої основи”: *outstanding* (*shares*) – випущені в обіг (акції); *in-* „не”: *intangible* (*assets*) – нематеріальні активи; *invisible* (*supply*) – прихована (пропозиція); *invoiced* (*services*) – фактурні (послуги) та інші.

Процес афіксації перебуває в постійному русі, реагуючи на зміни, що відбуваються як у межах лінгвістики, так і науки та світі в цілому. Тому можна говорити про так звані „старі” й „нові” префікси [Городенська 1991, с. 34]. До першої групи відносять: *bi/bis-* „вдвічі”; *hyper-* „більш ніж..., занадто”; *pre-* „перед чимось; до чогось”; *trans-* „паралельно; крізь щось”. Друга складається з таких префіксів:

1) *euro-* почали активно застосовувати з 80-х років ХХ ст., коли на міжнародному ринку з'явилася єдина європейська валюта „євро”, а Європейський Союз став більш впливовим у світі. Кількість новоутворень постійно зростає: *Eurobond, euromarket, eurocard*.

2) *e-* скорочення від „electronic”. Вперше з'явилася з появою і розвитком Інтернету в слові *e-mail*. Його значення тісно пов'язане з комп'ютерною технікою й технологією: *e-money, e-business, e-currency*.

3) *cyber-* „електронний”. Активно увійшов до загального вжитку з розвитком електронної революції, яка призвела до появи нових понять, які необхідно було назвати: *cyberbusiness, cyberrevolution*.

4) з новою силою і новим значенням почали застосовувати латинський префікс *tele-* („дистанційний”) – „те, що пов'язано з телекомунікацією”: *telebanking, telesales*.

Префікси, як і суфікси, можна розглядати з точки зору їх продуктивності або непродуктивності. У сфері банківської справи до першої категорії відносять: *dis-* із значенням, протилежним тому, яке має слово, до основи якого він додається. Активно використовується субстантивний та ад'єктивний префікс *in-*, що робить значення похідного терміна протилежним вихідному.

У банківських звітах виявлена тенденція до активного оперування дериватів з префіксами *pre-*, *back-*, та *trans-*. Словотворче значення *pre-* – це „дія, яка відбулася або відбувається раніше за основну”; *back-* – „щось, що знаходиться позаду, неголовне”; *trans-* – „перехресний”: *pretrade* (попередня торгівля), *investor* (інвестор); *intangible* (нематеріальний), *transaction* (транзакція), *backoffice* (бек офіс), *backlog* (запас, борг).

Втрачають свої позиції префікси *super-*, *macro-*, *mega-*, *taxi-*, *hyper-*, популярні у 80-90-ті роки ХХ ст., що пов'язувались із глобалізацією та розвитком світової економіки. Їх значення „занадто”, „дуже великий”, „багатий” стає менш актуальним. Найчастіше за допомогою префіксів утворюють субстантивні деривати; далі йдуть прикметникові та дієслівні.

Отже, в англійській термінології банківської справи немає спеціально створених для неї дериваційних засобів, а їх відбір відбувається на загальних принципах специфіки англійської мови в цілому.

Література

Бондарчук М. М. Структурно-семантичні параметри російської авіаційної терміносистеми (макрополе „рух літального апарата”): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.02 „Язики народів РФ” / М. М. Бондарчук. – К., 2000. – 32 с. *Городенська К. Г.* Деривація синтаксичних одиниць / К. Г. Городенська. – К.: Наук.думка, 1991. – 192 с. *Дзаганія І.* Собственно-стилистический аспект в изучении функциональной стороны языка [Електронний ресурс] / І. Дзаганія – Режим доступу: www.vspu.ru. *Задорожний М. І.* К основам системной типологии синонимов / М. І. Задорожний // Філологічні Науки. – 2002. – № 6. – С. 64-74. *Казак Е. А.* Экономическая лексика современного немецкого языка: становление и особенности функционирования / Е. А. Казак – М.: Дипломат. Акад. МИД России., 2004. – 166 с. *Кубрякова Е. С.* Типы языковых значений: Семантика производного слова / Е. С. Кубрякова. – М.: Наука, 1981. – 200 с. *Малиновская И. В.* Экономическая терминология в английском языке: процессы формирования и функционирования: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.04 “Германские языки” / И. В. Малиновская. – К., 1984. – 24 с. *Полюжин М. М.* Функціональний і когнітивний аспекти англійського словотворення: монографія / М. М. Полюжин. – Ужгород: Закарпаття, 1999. – 240 с. *Разинкина Н. М.* Стилистика английского научного текста / Н. М. Разинкина. – М.: URSS, 2005. – 216 с. *Annual Report of the Bank of New York on Form 10-K / The Bank of New York Company Inc.*, 2003. – 146 p.

ЧАПЛІНСЬКА Т.А.

(Запорізький національний університет)

ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНІЙ ПЕЙЗАЖ ЯК ФЕНОМЕН

У статті досліджується роль літературно-художнього пейзажу в структурі художніх творів, його функціональна значність, мовні закономірності його відтворення у тексті. Також розглядається узгодженість авторського та персонажного пейзажу.

Ключові слова: пейзаж, художній текст, пейзажний опис, лінгвістичний феномен.

Чаплинская Т.А. Литературно-художественный пейзаж как лингвистический феномен. В статье исследуется роль литературно-художественного пейзажа в структуре художественного произведения, его функциональная значимость, языковые закономерности его отображения в тексте. Также рассматривается согласованность авторского и персонажного пейзажа.

Ключевые слова: пейзаж, художественный текст, описание пейзажа, лингвистический феномен.